

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

Kommissie van redactie:

Ds. M. Baan, Zeist; Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H. C. van der Ent, Katwijk aan Zee; Ds. R. Kok, Nijkerk; Ds. H. van Leeuwen, Urk; Ds. D. Slagboom, Dordrecht-Centrum; Ds. M. C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; J. van Heteren, Sliedrecht-Centrum en Joh. van der Lee, Alphen aan den Rijn.

Redactie:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
Meerkkerk. Telefoon 01837-357

Administratie:

Joh. van der Lee, Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn, tel. 01720-3814, postrekening 704350, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het pand” te Alphen aan den Rijn. Abonnementenprijs f 7,- per jaar.

Abonnementenprijs voor de Verenigde Staten en voor Canada 3 dollar per jaar.

Advertenties f 0,20 per m.m. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

EEN RIJKE BEMOEDIGING OP DE PELGRIMSWEG

Zij gaan van kracht tot kracht; een iegelijk van hen zal verschijnen voor God in Sion.

Psalm 84 : 8.

We zijn weer een nieuw jaar ingegaan. Het is ons niet bekend, wat dit nieuwe jaar ons zal brengen. Veel, zeer veel is er voor ons verborgen. Te midden van veel onzekerheid, is er deze zekerheid, dat ook dit jaar het jaar onzes Heeren is. God de Heere heeft ook dit jaar gesteld. En Hij maakt ook Zijn Woord waar in 1971. Welk een troostrijke gedachte ligt er in Psalm 84. Een troost voor de pelgrims naar Sion. Nu is het noodzakelijk na te gaan of wij behoren tot die pelgrims. Van nature zijn we niet op reis naar het Sion Gods. We gaan voort op de brede weg, die leidt naar het eeuwig verderf. Alleen herscheppende genade plaatst ons op de smalle weg ten leven. Laat er toch gestaan worden naar die rijke genade des Heeren. Het leven is kort en ook in het nieuwe jaar kunnen we uit het leven weggenomen worden. Wie door Gods genade treedt door de poort van wedergeboorte, komt op de weg, waarvan het einde is het eeuwige leven. Nu is die weg niet gemakkelijk. Die weg gaat door diepten en donkere levensnachten. Op die weg is er strijd en zijn de zielsverzoeken vele, maar men komt niet om. Gods hulp en bijstand worden bemerkt. Zijn kracht wordt in zwakte volbracht. En wat Hij beloofd heeft, maakt Hij waar. Wat de tekst zegt, wordt ook in 1971 ondervonden. Men gaat van kracht tot kracht steeds voort. Misschien rijst bij iemand nu de vraag: „maar ben ik dan wel op de goede weg? In plaats van sterker, wordt ik zwakker. In plaats van rijker, word ik armer. In plaats van reiner, word ik onreiner. In plaats van vooruitgang is er de achteruitgang. In plaats van meer tot bekeerling te komen zie ik almeer mijn onbekeerdheid, mijn onbekeerlijkheid. Dit alles nu geeft stof tot klagen. Zo ben ik het oude jaar beëindigd en ben ik het nieuwe jaar ingegaan”. Wat U in uw leven constateert, is vrucht van het ontdekkende werk van de Heilige Geest. De vrucht van dat werk is, dat we armer, ellendiger, onreiner worden. Onszelf als een krachteloze en machteloze leren kennen.

Wanneer nu de Heilige Geest in ons werkt, kunnen we ons bij deze situatie niet neerleggen. Er zijn werkzaamheden voor Gods aangezicht. Door de stuwende kracht des Geestes heffen we oog en hart smekend op naar omhoog. Omhoog tot God.

De God van ontferming en genade. We zijn gelijk aan de dichter van Psalm 123. „Ik hef mijn ogen op tot U, Die in de hemelen zit. Zie, gelijk de ogen der knechten zijn op de hand hunner heren; gelijk de ogen der dienstmaagd zijn op de hand harer vrouw; also zijn onze ogen op de Heere, onze God, totdat Hij ons genadig zij”. In het leven van zulken laat de Heere Zich niet onbetuigd. De rijke inlating des Heeren wordt ondervonden. Zijn genadekracht ontvangen. De kracht van Zijn Woord wordt verkregen. De kracht van Zijn liefde sterkt in het baka-dal, bewaart voor bezwijken. Zijn heil verkwikt, zodat men ook in het nietwe jaar verder kan gaan. De pelgrims naar Jeruzalem gingen van pleisterplaats tot pleisterplaats. Van de ene rustplaats naar de andere. Zo is het nu met de reizigers naar Sion. Zij gaan van rustplaats tot

rustplaats. Rusten mag men in Gods Huis. Daar wordt hen een oase bereid. Onder de verkondiging van Gods Woord wordt men verkwikt. Men mag zich verlustigen in het enige volmaakte offer van de Borg Jezus Christus. Men wordt gesterkt door Zijn trouw.

Tijdens de viering van het avondmaal ruist het door de ziel: „Sta op en eet, want de weg zou voor u teveel zijn”.

Men gaat van kracht tot kracht. Nu is er een vertaling, die de tekst zó weergeeft: „Zij gaan van bende tot bende”. Deze vertaling is niet gezocht. Er zit waarheid in. Immers eerst was de pelgrim alleen, maar hij ontmoet anderen. Het wordt ten slotte een stroom. Van alle kanten komen ze en voegen zich bij elkaar. Men gaat spreken over de wegen en zorgen des Heeren. Zij spreken elkaar moed in. Zij dragen elkanders lasten en vervullen also de wet van Christus. De broeders ziende en horende, scheppen zij moed. Door het zien op zichzelf al, kan men gesterkt worden. We lezen van Paulus, toen hij de broeders van Rome zag, dankte hij God en greep moed. Leest u nu een stukje van uw levensgeschiedenis? Dan geldt ook voor u: „een iegelijk van hen zal verschijnen voor God in Sion”.

De Heere vervult Zijn belofte. Een iegelijk van hen... Niet één zal er gemist worden. De kleinste niet, zelfs de onwaardigste niet. Allen verschijnen voor God in Sion. Verblijdend voor de pelgrims, maar beschamend voor de vijand. Hij stelt alles in het werk om hen moedeloos te maken. Hij gunt de vreugde van Sion niet. Menigmaal zegt hij „Jij komt er nooit! Een ander wel, maar jij niet”.

Starend op zichzelf moet men ook belijden: „het zal nog een voor eeuwig omkomen zijn. Als ik er mag komen, zal het een wonder zijn”. Wie nu zichzelf helwaardig weet en verklaart, komt niet in de hel maar in de hemel. Daar heeft de Borg Jezus Christus voor gezorgd. Hij kocht en betaalde met Zijn bloed. Hij mijnde en leidt nu door Zijn Geest tot het eeuwige leven. Al de namen zijn in Zijn handpalmen gegraveerd en hun muren zijn steeds voor Hem. Hij geeft Zijn schapen, ook de zwarte, de dwaalzieke schapen, het eeuwige leven en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid.

Vandaar: „een iegelijk van hen zal verschijnen voor God in Sion”. Eeuwig bij God. Blijdschap was er, wanneer het aardse Jeruzalem gezien werd en als men door de poorten de stad mocht binnengaan. Door de straten ging men naar de voorhoven van het heiligdom om daar te aanschouwen de vrije gunst, die eeuwig God bewoog. Daar leefde men bij offer en altaar. Daar verscheen men om te klagen, maar ook om te vragen. Te bidden en te danken. Welgelukzalig zijn ze, die met het pelgrimskleed om de schouders en de pelgrimsstaf in de hand mogen opgaan tot Gods altaren. Welgelukzalig de mens in wiens hart de gebaande wegen zijn. Men komt zeker thuis en dat door Hem, door Hem alleen om het eeuwig welbehagen. Het eind-

VAN DE ADMINISTRATIE

Daar het mij niet mogelijk is, allen die bij de jaarwisseling mij hun goede wensen voor 1971 deden toekomen, afzonderlijk te beantwoorden, wil ik hartelijk daarvoor dank zeggen, en hen wederkerig maar ook al de lezers van ons blad, 's Heeren zegen toewensen in het nieuwe jaar. Tevens willen wij nogmaals aan al onze abonnees verzoeken mij ook in '71 ter zijde te staan, opdat de administratie zo volledig mogelijk zijn zal. Het is verdrietig telkens weer, (voor diemaal waren het er zes) verzonden bladen retour te ontvangen, met de mededeling van de P.T.T. reeds lang vertrokken, of adres niet juist of onbekend. Dit geeft vele onaangenaamheden, en bezorgt mij veel werk. Mijn verzoek is, om bij adreswijziging mij dit ten spoedigste te berichten, alsook wanneer het genoteerde adres niet volledig is, mij dat te berichten. Mag ik op aller medewerking rekenen? Alsook dat allen blijven medewerken aan de verbreiding van „Bewaar het Pand”? Velen zonden mij het abonnementsgeld voor de 6de jaargang, daarvoor mijn dank, maar velen hadden geen nota genomen dat het abonnementsgeld thans op f 8,— is gesteld. Een kleine herinnering lijkt mij niet overbodig. Voor ditmaal hebben wij slechts 3 nieuwe abonnees kunnen noteren. D.V. een volgende maal hopen wij weer een hoger getal te kunnen vermelden. Wat de financiën aangaat werden wij weer verrast. Vooreerst ontvingen wij f5,— van een jonge lezer met bijschrift, uit waardering voor het blad. Mogen wij dit goede voorbeeld, de jeugd voorhouden? Uit Den Haag van N.N. ontvingen wij f 25,— alsook uit Rotterdam en Driebergen, terwijl weer anderen bij de betaling een extraatje deden. Zoals ds. Blom reeds berichtte zijn de drukkosten van ons blad aanzienlijk gestegen, zodat wij door al deze bijzondere gaven werden verblijd en bemoedigd. Alles tesaam mogen wij vermelden extra te hebben ontvangen f 519,50. Heel hartelijk dank daarvoor. Zo ligt het jaar 1971 weer voor ons. Wat zal het ons brengen? Zal het mogelijk ons stervensjaar zijn? Wij weten het niet, maar dit weten wij wel, dat die mens welgelukzalig is, die de God Jacobs tot zijn hulp heeft. De tijden zijn donker waarin wij leven, en het verzaken van de beginselen neemt hand over hand toe, vandaar dat onze bede wel moge zijn ook in betrekking tot de uitgave van „Bewaar het Pand”: Heere! Gij hebt geboden, dat men Uwe bevelen zeer bewaren zal. Och, dat mijne (onze) wegen gericht werden om Uwe inzettingen te bewaren! Ps: 119 vrs 4, 5. Ons gironummer is 704350 t.n.v. Administratie: „Bewaar het Pand”, Kwartelstraat 74, Alphen a.d. Rijn.

v.d.L.

Naschrift

Een onzer lezers zond nog een nieuwjaarsadvertentie voor het vorige nummer, maar te laat voor opname. We willen hier echter doorgeven de wens, die hij uitsprak: en moge de wens van velen in vervulling gaan, dat ons blad een wekelijks orgaan wordt.

Ja, dit is een wens, die ook bij anderen leeft. We hebben dat meermalen gemerkt. Ook de andere redactie-leden. Maar als we een toren willen bouwen, moeten we eerst de kosten overrekenen. We trachten voor ons blad een gezonde financiële basis te scheppen. Wanneer deze er is, kunnen we d.v. denken aan de verdere uitbouw van ons blad. Onze lezers kunnen er zich van overtuigd houden, dat dit de aandacht heeft van de commissie van redactie. De vele giften, die we voor ons blad ontvangen, zijn voor ons bemoedigend en zij helpen ons blad in stand te houden.

B.

doel van de reis wordt bereikt om voor eeuwig aan te heffen:

Gij zijt waardig — o Drieënige God — te ontvangen de lof en de aanbidding en de dankzegging tot in eeuwigheid.

Dat niemand onzer eenmaal in het hemelse koor ontbreke.

M. C. TANIS.

De Christinnereis is voor jong en oud

49.

Al sprekende vanuit de ervaring van verschillende pelgrims, bereikte deze geestelijke familie de Beto-verde Grond, waar de lucht iemand reeds slaperig maakte. De grond was begroeid met doornen en distelen, behalve hier en daar, waar een betoverend prieel stond, waarvan men zegt dat, wanneer iemand daarin in slaap raakt, het de vraag is, of hij ooit weer wakker zal worden. De pelgrims gingen voorzichtig achter elkander door dit begroeide gedeelte en Stoutmoedig ging vooraan als gids, terwijl Verdediger der Waarheid de achterhoede vormde, uit vrees, dat één of andere boze vijand, draak, reus of dief, hen in de rug zou aanvallen. Allen trokken voort, de mannen met uitgetrokken zwaard in de hand, want zij wisten hoe gevaarlijk deze plaats was. Voorts trachten zij elkaar dan ook moed in te spreken, zoveel zij konden.

Geheel van het gevaar bewust, kwam het pelgrims-gezelschap op de betoverde gronden. Men kwam zich dan ook terdege tegenover dat kwaad te wapenen. Want door een zoete lucht en de stilte van de duisternis werd men allengskens bedwelmend, en dat bracht de reizigers onder de betovering van de heerlijke rust des slaaps. Zodat het doel van de reis uit het oog verloren werd en men niet meer dacht, of zeer weinig dacht, aan de listen en strikken van de vijanden.

desniettemin wil de Heere dat de weg naar Sion loopt over deze betoverde gronden. Zoekt de vijand ons hier met machteloosheid te slaan door ons lusteloos te maken, de Heere daarentegen heeft in dit alles de wasdom van ons geestelijk leven doel, gelijk als Hij dat altijd ten doel de beproevingen van het geloof. Hier wordt de pelgrim beproefd of hij de beleving van de heilige voorzichtigheid en de kinderlijke afhankelijkheid in de oprechte gehoorzaamheid van het geloof, weet te betrachten.

Zo liet Stoutmoedig Kleinmoedig naast zich komen, terwijl Neerslachtig onder de hoede kwam van Verdediger der Waarheid. En dat deden zij door de voorzichtigheid van het geloof in acht te nemen. Want op deze betoverde gronden heeft men Kleinmoedig en Vreesachtig in bescherming te nemen, daar op hen de verderfelijke bedwelmings zijn eerste greep heeft. Had dat plaats, dan zou dat ook weer zeer schadelijk zijn voor de vrouwen en anderen met moedeloosheid kunnen slaan.

Nog niet lang waren zij zo voortgetrokken, toen zij zich in een dichte nevel gehuld zagen, die hun belette elkander te ondersteunen. Soms moesten zij één of ander woord spreken, om te weten of zij bij elkander waren, want zij hadden niet het minste licht. Het was een zeer droeve tocht, zelfs voor de moedigsten onder hen, hoeveel te meer dan voor de vrouwen en kinderen, wien het lopen zwaar viel en die spoedig moedeloos werden. Doch door de bemoedigende woorden van hem die voorging en van hem, die de achterhoede vormde, kwamen zij toch langzamerhand vooruit. Onder dat alles werd dus de voorzichtigheid in aanmerking genomen. En dat past de rechtvaardigen vanwege de ernst der zaak.

De weg was hier ook lastig door modder en diepe kuilen. En nergens was een herberg of een gelegenheid om enige verkwikking of lavenis te vinden. Hier werd dus menige zucht geslaakt. Nu eens tuimelde er één over een steen, dan weer was één ander verward in de struiken; en de kinderen enkelen van hen verloren hun schoenen in de modder, terwijl de één riep: „Ik ben gevallen!” en een ander: „Waar zit ge toch?” en een derde: „Ik zit zo vast in de struiken, dat ik er niet weer uit kan komen!”

Aller hart was er van overtuigd de hulp des Heeren nodig te hebben, zodat zij er door geoefend werden in de beleving van de kinderlijke afhankelijkheid des geloofs. De Heere wil dat wij Hem van stap tot stap aankleven en kinderlijk op Hem vertrouwen, want onze sterkte is in Hem.

Zo kwamen zij eindelijk met vallen en opstaan aan een prieel, dat er verrukkelijk uitzag en de pelgrims een heerlijke ontspanning aanbood, en het was van banken en zitplaatsen voorzien. En er stond een gemakkelijke rustbank in, waarop men de vermoeide leden kon uitstrekken. Dit alles was zeer verleidelijk, wanneer men de toestand van de pelgrims in aanmerking neemt, want zij gevoelden de gevolgen van de vermoeiende tocht. Maar niemand dacht er aan, zich daar op te hou-

den. Ja, vóór zo ver ik zien kon, leffen zij nauwkeurig op de aanwijzingen van de gids, en hij maakte hen zo op elk gevaar opmerkzaam, dat zij bij het grootste gevaar het meest opgewekt waren en het gemakkelijkste de begeerlijkheden van het vlees konden verlooehen. Dit prieel heette Lustoord, en was daar geplaatst om de pelgrims te verlokken zich daar neer te vlijen. Vervolgens zag ik, dat ze deze eenzame plaats verder doortrokken tot zij kwamen aan een plaats, waar men zeer gemakkelijk het spoor bijster wordt.

Nu wist de gids hen bij daglicht al die gevaarlijke plaatsen te doen vermijden, maar hier in het duister was het een ander geval. Gelukkig had hij een kaart bij zich, waarop alle wegen naar en van de Hemelstad duidelijk stonden aangegeven. En daar hij altijd gereedschap bij zich had om licht te maken, raadpleegde hij daarbij zijn kaart en bleek het, dat hij de grootste voorzichtigheid in acht moest nemen, en rechts aanhouden. Had hij die kaart niet zo zorgvuldig geraadpleegd, dan zouden allen waarschijnlijk in de modder zijn omgekomen, want op geringe afstand van de plaats waar zij zich bevonden, en nog wel op een overigens zeer zindelijk pad, bevond zich een buitengewoon diepe put, vol slijk, en die daar opzettelijk was gegraven om de pelgrims ten val te brengen.

Alles werd op deze betoverde gronden door de vijand in het werk gesteld om de reizigers naar Sion te bedwelmen in hun denken, of te trekken in de strikken die waren gespannen. Lukte dat, dan stond het haast wel vast dat zij zouden vallen in de put en verzinken in de modder van moedeloosheid. Maar ook daarin werd de vijand teleurgesteld, daar de reiskaart naar de Hemelstad, geschonken in de reisgids van Gods dierbaar Woord, in gehoorzaamheid aan de Heere gevolgd werd. Had men deze kaart niet met de grootste zorgvuldigheid geraadpleegd, hoe had men dan kunnen volharden in het geloof. Op de weg van het geloof moeten wij vanuit het Woord geleerd, geleid en gesterkt worden. Door af te wijken van deze heilige reiskaart, gaat men dwalen en dat tot vreugde van de vijanden.

Bij het zien op de gangen van onze grote Meester wordt het ons steeds duidelijker, dat Hij als onze hoogste Profeet met de grootste voorzichtigheid Zijn vijand heeft bestreden en veroordeeld vanuit de Schrift. Telkens sprak Hij: „Er is geschreven”, om ons te leren buigen voor de majesteit van het Woord. Door de prediking van Zijn Evangelie zal men echt niet betoverd worden om ons te bedwelmen in ons denken voor de naakte werkelijkheid van hetgeen gekerd moet worden tot zaligheid. Zijn woorden waren en zijn altijd gezonde woorden.

Biddende heeft onze enige Hogepriester de zaligheid verdiend en past Hij die ook toe. „En ons met Zijn voorbedding steeds voortreedt bij de Vader.” Een biddend leven vanuit de beleving van onze afhankelijkheid en onwaardigheid is tot verheerlijking van de Heere en ons profijtelijk. Laat dat niet los, want telkens loopt de weg naar Sion over betoverde of bedwelmde gronden.

Om te volharden in de gehoorzaamheid van het geloof, hebben wij het nodig door onze eeuwige Koning met Zijn Woord en Geest geregeerd te worden. Vanuit Hem is al de activiteit van het geloof, waarom wij dat dan ook hebben te zoeken in het Woord, de tempel van Zijn Geest.

Is ons hart omstrengd met het drievoudig snoer van voorzichtigheid, afhankelijkheid en gehoorzaamheid, dan bindt het ons aan de Heere. Het hart kleeft Hem aan, ziet op Hem met een kinderlijk vertrouwen, want zonder Zijn genade is het niet mogelijk te komen op en te gaan in het rechte spoor der gehoorzaamheid.

Nijkerk

R. Kok.

Rooster 1971, uitgave van de Bond van Chr. Geref. zondagsscholen in Nederland.

Dit is een nieuwe uitgave. Er is om gevraagd. Ook om begeleidende schetsen. De laatste komen in De Wegwijzer, ook een uitgave van bovengenoemde bond, voor. De bond is er van overtuigd, dat dit rooster voor verbetering vatbaar is. Onze indruk is, dat dit rooster wel aan zijn doel zal beantwoorden. We betreuren het, dat naast de teksten in Staten-vertaling ook de teksten in de nieuwe vertaling zijn opgenomen. De aanduiding van de Enige gezangen als gezang 2 enz. lijkt ons niet juist. Wij houden het bij de aanduiding van Lofzang van Maria, enz. We verwachten, dat vele zondagsscholen van dit rooster gebruik zullen maken.

B.

Geroepen naar Gods voornemen

3.

Van Augustinus gaan we naar Calvijn. We behoeven het niet te zeggen, dat deze reformator in bijzondere zin een belijder van Gods genade in het midden van Gods Kerk geweest is. Al te zeer is hij bij ons als zodanig bekend en tot de dag van vandaag draagt deze belijdenis nog vrucht voor zijn nageslacht. Het is daarom te verstaan dat we juist bij Calvijn een sterke aansluiting vinden aan Augustinus.

Calvijn heeft veel van Augustinus gelezen. Hij citeert behalve de preken en brieven in zijn eigen werken meer dan zestig boeken van deze grote kerkvader. Vaak betuigt hij zijn instemming met het geschrevene. Wil dat zeggen dat Calvijn in alles klakkeloos Augustinus navolgt? Nee, tevéél is hij op Gods Woord alléén geworpen dan dat hij buiten dat Woord om zich door wie ook zou laten leiden. Hij durfde ook critiek te hebben op Augustinus, vooral als deze meer de heidense filosofen volgt dan de Heilige Schrift.

Veelzeggend is het echter dat hij zich één weet met Augustinus in het verstaan van Gods Woord ten aanzien van de uitverkiezing. Het is bekend dat Calvijn in het derde boek van de Institutie geschreven heeft over de uitverkiezing. Dat boek heeft als titel: „hoe de genade van Christus ontvangen wordt”. Telkens noemt hij in dit gedeelte de naam van Augustinus en haalt iets uit zijn werken aan. In het 24ste hoofdstuk van dit boek schrijft Calvijn over de roeping Gods: „dat de verkiezing bevestigd wordt door de roeping Gods en dat de verworpenen zichzelf op de hals halen het rechtvaardig verderf, waartoe zij geschikt en bestemd zijn.” Later zullen we het zien, dat hier in een bepaald opzicht over de roeping gesproken wordt. Graag wil ik dat nu al opmerken om geen beeld van Calvijn te krijgen, dat alleen maar één zijde naar voren brengt! Maar nu gaat het ons om de sprekende grote aansluiting aan Augustinus' belijdenis in de roeping Gods.

Calvijn handelt in genoemd hoofdstuk dus over de verkiezing en de roeping Gods tot zaligheid. „Al hoewel de Heere reeds door de verkiezing de Zijnen tot kinderen heeft aangenomen: zo zien wij nochtans dat zij niet komen tot het bezit van zo'n groot goed dan op die tijd als ze geroepen worden” (Institutie, III, 24. 1).

Wanneer dan door hem enkele plaatsen uit Gods Woord worden aangehaald om de kracht van die roeping te openbaren, geeft hij enkele brede citaten uit de werken van Augustinus. Vorige keer hebben we één van die werken genoemd, waarin deze gesproken heeft van de tweërlei roeping nl. „Over de verkiezing van de heiligen”. En mede uit dat boek laat Calvijn het getuigenis van de strijder voor de genade Gods uit het begin van de kerk horen. Het is vol van lering om de stem van Augustinus te beluisteren in het onderwijs van de hervormer. Wij willen er in dit artikel iets van opvangen.

Nadat, we gehoord hebben van Augustinus' verklaring van Johannes 6 : 44. Niemand kan tot Mij komen tenzij dat de Vader. Die Mij gezonden heeft hem trekke”, tekent Calvijn ook een gedeelte op van een andere tekst nl. het volgende woord uit Johannes 6: „Een iegelijk dan, die het van de Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij...” Calvijn is getroffen door het heldere geluid, dat in de verklaring doorklinkt: Wat is dit, dat Hij zegt „zo wie het gehoord en geleerd heeft van de Vader, die komt tot Mij”: is het niet even zoveel alsof Hij zei: daar is niemand, die het van de Vader hoort en leert, en niet tot Mij komt? Want indien een iegelijk komt, die het van de Vader heeft gehoord en geleerd, gewisselijk zo wie niet komt, die heeft het niet van de Vader gehoord en geleerd want hij zou komen...”

Even later haalt Calvijn weer een gedeelte aan, dat betrekking heeft op deze tekst: „Wanneer derhalve de Vader inwendig gehoord wordt, zo neemt Hij het steenachtig hart weg en Hij geeft een vlezen hart. Alzo maakt Hij kinderen der beloften en vaten der barmhartigheid, die Hij tevoren ter heerlijkheid bereid heeft. Welk is dan de oorzaak, dat Hij niet alle mensen leert, opdat ze tot Christus komen, anders dan omdat Hij alle die Hij leert door Zijn barmhartigheid leert...”

Ook weet Calvijn van de uitvluchten, die men

maakt tegen het belijden van de kracht der roeping Gods in de uitverkorenen b.v. tegen de tekst: „Zo is het dan niet desgenen, die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfermenden Gods.” Velen verklaarden deze woorden aldus: „het is niet alléén het willen en lopen van de mens, maar God regeert ze door Zijn genade”. Zo krijgen enerzijds de genade Gods en anderzijds het willen en lopen van de mens hun deel in het verkrijgen der zaligheid. Weer haalt Calvijn Augustinus aan. „Ik wil de bespottelijke uitvlucht van onze lieden liever met Augustinus' woorden dan met de mijne wederleggen. Indien de Apostel niets anders heeft willen zeggen dan dat het niet gelegen is alléén in het willen en lopen des mensen, tenzij dat de Heere helpe met zijn barmhartigheid: zo zal men in het tegendeel wederom mogen zeggen, dat het niet is gelegen in de barmhartigheid Gods alleen, tenzij dat het willen en lopen des mensen daarbij kome. Indien dit openlijk vals en ongodelijk is, zo laat ons voor gewis en zeker houden, dat de Apostel alles aan de barmhartigheid Gods toeschrijft en aan ons willen en trachten niet met al overlaat.” Is het niet duidelijk genoeg? Calvijn haalt Augustinus aan bij het getuigenis, dat Gods genade alléén de roeping kracht geeft in de uitverkorenen. Zonder enige reserve spreekt hij dit uit naar de Schriften. Het maakt ons verder nieuwsgierig naar wat de reformator van Genève zelf naar voren heeft gebracht. Graag willen we naar beide zijden hem laten spreken.

D. Slagboom.

Naar de katechisatie (88)

DE STATEN VAN DE MIDDELAAR. (Inleiding)

De Middelaar moet gekend worden in Zijn NAMEN, AMBTEN, NATUREN, STATEN EN WELDADEN,

De verstandelijke kennis is zonder meer niet genoeg tot zaligheid. Toch is zij van betekenis en niet te verwerpen, vooral in deze tijd van zo diep verval ook ten opzichte van de waarheid Gods. Want de belijdenis van de Persoon en het borgtochtelijk werk van Christus wordt zeer ernstig aangetast. Al meer wordt de Christus der Schriften gelijk gesteld met de moderne opvattingen ten opzichte van de mens, die nu eerst ZICHZELF is geworden, vrij, onafhankelijk, los van alle bindingen van wetten, tradities en gezagvoerende overlast. Zo wordt de Christus voorgesteld als de sociale Hervormer, ja (o, Godonterende Godslastering!) als Revolutionair, Die als zodanig het grote VOORBEELD geeft. En daarbij, wanneer de historiciteit van de EERSTE ADAM wordt ontkennd, hetzij bruut of verfiend, raakt dit ook de Persoon van de TWEEDE ADAM. Zo bijvoorbeeld betreffende de OPSTANDING van Christus. De moderne opvatting is: wat de mens zelf denkt bij het begrip „opstanding”, wat hij ervan vindt, is een te aanvaarden uitleg. Deze mag men als de boodschap van Pasen prediken. „Jezus leeft” wil dan zeggen: „Hij geeft ons leven.” Het gevaarlijke van de moderne theologie is, dat men de Bijbelse woorden vasthoudt, maar dat men er een geheel andere inhoud inlegt. We zien hier duidelijk de verdervende uitwerking van de vroegere moderne school, en zelfs van de oude Ethische richting in de Hervormde kerk, welke „het leven” boven de „leer” stelde. We zullen niet nader hierop ingaan, omdat een en ander ons te ver zou afvoeren van onze eenvoudige katechisatie-lessen. Toch moesten we deze ernstige aanvallen op de feiten, welke de Heilige Schrift ons meldt, even aangeven, opdat we iets zouden afweten van hetgeen thans aan de orde is en van hetgeen op 't spel staat. Onze tijd kenmerkt zich ook door het grote manco, dat er zo weinig ONDERSCHIEDINGSVERMOGEN beoefend wordt. En als we daarbij denken aan wat ook op onze „christelijke” scholen wordt ingedragen ten opzichte van de moderne opvattingen, dan is het ergste te vrezen!

Daarom is het ook van zoveel belang om aan deze dingen en voorstelling van zaken te denken, bij de behandeling van de staten van de Middelaar, Jezus Christus!

Dit moge ons enigszins duidelijk worden, wanneer we eerst even op de betekenis van het woord „de staten van de Middelaar” ingaan.

Het woord „staat” betekent meer dan „toestand”, „omstandigheden”.

„Staat” wijst op een RECHTSPOSITIE. Die positie wordt bepaald door de wet. Wanneer men de wet niet heeft overtreden, verkeert men in een staat van „vrijheid”, vanzelf burgerlijk gezien. Wie daartegenover de wet wel overtreedt, wordt in een staat van „schuld”, van „veroordeeling” gesteld.

Een „toestand” is een omstandigheid, welke zich kan voordoen. Bijvoorbeeld: Iemand, die in de gevangenis zit, zit er vanwege een uitgevoerd vonnis, verkeert dus in een staat van „schuld”, welke geboet moet worden. Maar zo iemand kan in de gevangenis ziek worden. Dan wordt niet de rechter erbij gehaald, maar de dokter! Het ziek-zijn is dus een erbij gekomen „omstandigheid”, een „toestand”.

Welnu, dit geldt in hogere zin van de verhouding van de mens tegenover God, Zijn Schepper.

Toen de mens nog leefde in het paradijs in gehoorzaamheid aan Gods wet, verkeerde hij in de „STAAT DER RECHTHEID”, zoals we die noemen. De mens stond alsoo recht vóór God en bezat een voor God geldende GERECHTIGHEID. Maar toen de mens in ongehoorzaamheid Gods wet overtrad en daarmede zo diep viel, moest de Goddelijke rechtvaardigheid hem straffen. Daarom kwam de mens niet maar in een toestand van ellende als door een jammerlijke „omstandigheid”, neen, Gods rechtvaardig oordeel stelde hem in een „staat” van schuld. Het is de staat der ellende, waarin de mens verkeert! En zulks dus krachtens het uitgesproken vonnis Gods.

Uit die staat van schuld krachtens het doemvonnis Gods kan de mens nooit zichzelf vrijmaken en verlossen, want aan zou hij de losprijs moeten opbrengen en afbetalen. En dit is ten enenmale onmogelijk, omda hij nooit kan afbetalen, aangezien de straten eeuwig zijn. Aan het afbetalen kan dus nooit een eind komen. Dit kon alleen de Middelaar als schuldovernemende Borg doen, want hij heeft aan Zijn verdienste een EEUWIGE WAAKDIJ toegebracht, zoals we in de les van de naturen van de Middelaar gezien hebben.

Om te betalen de schuld van al de Zijnen is Christus als de Zoon des Vaders afgedaald op deze aarde en heeft de ware menselijke natuur uit Maria aangenomen. Hij is dus mens geworden om het OFFER te kunnen zijn en zo voor Zijn volk de schuld en straf op Zich te nemen en te voldoen aan de gerechtigheid Gods. Daarom is de Middelaar krachtens het heilige doemvonnis Gods gesteld in de STAAT van vernedering. O, welk een onoorgrondelijk wonder van Gods eeuwige barmhartigheid en liefde was het, dat God Zijn eniggeliefde Zoon daartoe afstond. Maar ook gadeloze liefde van de Zoon, dat Hij Zichzelf daartoe vrijwillig gaf! Want Hij nam vlees en bloed aan uit de maagd Maria.

Dit feit mochten we op de kerstdagen weer herdenken.

Alom heeft men kerstfeest gevierd, maar hoe!

En wij?

Zeker, de armoede van stal, kribbe en doeken is niet te onderschatten. Want Christus is arm geworden, om armen rijk te maken. Maar hebben we bij die armoede, waarin de Borg is ingegaan, ook verstaan, dat Hij Zichzelf gegeven heeft tot zulk een staat van diepe vernedering en schuld? Hebt u u zelf gezien als een schuldig en strafwaardig zondaar, gesteld in de staat van schuld en oordeel vanwege uw zonde-schuld?

Zo wordt Christus poodzakelijk, gepast, dierbaar, algenoezaam voor het ontdekte en verbrijzelde hart!

Urk

V. L.

Voor de jeugd

Beste Jongelui!

We hebben de laatste keer jullie laten horen dat God alleen een verzoend God en Vader kan zijn in Christus Jezus Zijn Zoon.

Hoe komt men dat nu aan de weet? Dit komt men alleen aan de weet door het geloof. En hoe gaat dat nu, hoe werkt dat nu? Laat ik proberen daar iets van te zeggen.

Stel je zulk een zondaar-voor, die God lief heeft in al Zijn deugden, zoals we dat in de voorgaande stukken hebben duidelijk gemaakt. Krachtens de deugd van Gods rechtvaardigheid moet hij omkomen. God kan van Zijn recht geen afstand doen. Doch omkomen is het ergste wat zich denken laat. Men verkeert dan in de diepten van ellenden.

Daaruit gaat men roepen tot God. Men gaat dan God, als Rechter, om genade bidden. De bede van de tollenaar is dan geen vreemde zaak. Het is dan ook geen zaak van de mond alleen, maar het is een zaak van mond en hart. Men schreeuwt tot God: Zie op mij in gunst van Boven enz. Onder dat bidden wordt de Heere alles beleden. Men is er zelfs benauwd voor om iets achter te houden. Want er mag niets blijven zitten. Men vraagt dan onder het bidden ook, om vooral maar eerlijk te mogen zijn en blijven. Men kan dan ook niet anders doen dan zichzelf veroordelen. En men is het met God, als Rechter, eens als Hij dat ook doen zou. Doch daar dit zulk een verschrikkelijke zaak is, pleit men op de borggerechtigheid van de Heere Jezus.

Waarom doet men dat nu? Dit doet men, omdat de Heilige Geest in dat bidden de leiding heeft. Want de Heilige Geest heeft ten slotte maar één doel, en dat is: de Heere Jezus Christus heerlijk maken in het hart van de zondaar.

De Heilige Geest laat Zich dan kennen, als de Geest der genade en der gebeden. Want zo wordt Hij toch in de bijbel genoemd. Hij maakt door Zijn ontdekkend werk plaats voor genade, zodat een in zichzelf gans verloren zondaar, behoefte heeft aan genade, en gaat bidden om genade. Want alleen door genade, zal men het er in dit rechtsgeding nog levend af kunnen brengen.

Terwijl men dan bidt om genade, op grond van het borgwerk van de Heere Jezus Christus, komen de meest dierbare beloften in het hart. Ook dit is het werk van de Heilige Geest. Die gaat dan het woord van God krachtig maken in het hart van de zondaar. Men krijgt dan uit het woord van God te verstaan, dat God ook genadig is. Hij spreekt dan door het woord tot zulke zondaren, dat grimmigheid bij Hem niet is. Dat Hij barmhartig is en zeer genadig. Schoon zwaar getergd, lankmoedig en weldadig. En groot van goedertierenheid. Kom dan, (zegt de Heere) en laat ons samen rechten; al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw; al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol. In dit woord wordt onder twee beelden hetzelfde gezegd. Dat is niet zonder reden. Want de zondaar moet er in het diepst van zijn hart van overtuigd zijn, dat God ook metterdaad genadig is. Dat wordt dan niet alleen door dit ene woord de zondaar bekend gemaakt, maar dat mag men dan in die tijd op elke bladzijde van de bijbel lezen. Maar komt dan overal een goeddoend, genadig God tegen. Men gelooft dat dan ook metterdaad. Het geloof kan dan in zichzelf nog klein en zwak zijn, maar de Heere komt met zulk een overvloed van bewijzen aan, voor de zondaar, uit Zijn woord, dat de zondaar het nu wel geloven moet. Zo onmogelijk als het is, om deze dingen uit en van zichzelf te geloven, zo onmogelijk wordt het dan, om het niet te geloven, namelijk als de Heere het Zelf door Zijn Geest werkt.

Wanneer men nu als een verloren zondaar, tot zo verwondering, een genadig God mag ontmoeten, dan wil men wel weten hoe dat nu eigenlijk mogelijk is. Hoe kan God nu genadig zijn, daar Hij toch ook rechtvaardig is? Deze twee deugden in God, kunnen toch niet met elkander in strijd zijn? God kan toch niet met Zichzelf in strijd zijn? Er is toch geen tegenstrijdigheid in Zijn Wezen?

Kijk, dat zou men nu wel graag willen weten. Men is met al het ondervondene wel blij, maar men is toch nog niet geheel gerust gesteld. Want uiteindelijk staat hier ook de ere Gods op spel. Men wil wel zalig worden. Natuurlijk, heel graag zelfs, maar dan met behoud van al de deugden Gods. Niet één deugd van God mag er schade bij lijden. Want die het eerlijk om God te doen is, die heeft de deugden van God liever dan zijn eigen zaligheid. Ook dit geheim wordt opgelost. Namelijk als dan de Heere Jezus Christus, als de gekruiste Middelaar, voor het geestesoog wordt gebracht. Men krijgt Hem dan te zien als de Schoonste onder de mensenkinderen. Hoe schoon, hoe heerlijk wordt Hij dan voor zulk een zondaar, juist in de staat van Zijn vernedering. Hij heeft voor mij de last van de oneindige toorn van God gedragen, van het begin Zijner menswording tot aan het einde des levens toe. Hij heeft deze gedragen aan Zijn hoofd, aan Zijn handen, aan Zijn voeten. Hij heeft deze last gedragen aan geheel Zijn lichaam. Welk een dierbare Zaligmaker is Hij dan? Want er is aan mijn lichaam geen haar, waaraan de zonde niet kleeft. En nu is er aan het lichaam van de Heere Jezus geen haar, waaraan Zijn bloed niet heeft gekleefd. O, ik heb gezondigd met mijn voeten, als

ik daarmee de paden der ijdelheid en der zonde bewandelde. Hij heeft daar voor geleden aan Zijn voeten. Ik heb gezondigd met mijn handen, als ik daarmee deed datgene wat kwaad was in de ogen des Heeren. Daarom moesten Zijn handen worden doorboord. Ik heb gezondigd met het hoofd, ja daar heb ik wel de meeste zonden mee bedreven — gedachtenzonden — en daarvoor heeft Hij moeten lijden aan Zijn hoofd. Daar heeft Hij wel de meeste wonden gehad. Ik heb gezondigd met ziel en lichaam, Christus heeft geleden aan ziel en lichaam en dat nu allemaal plaatsbekledend. D.w.z. in mijn plaats.

Hij heeft de schuld betaald tot de laatste druppel bloed toe. Hij heeft aan het recht Gods volkomen genoegdoening gegeven. God heeft nu niets meer te eisen. Christus Jezus heeft met ene offerande een volkomen genoegdoening teweeggebracht.

Daarom nu kan God genade betonen. Het recht heeft zijn loop gehad in Christus Jezus en daarom kan genade vrije doortocht krijgen in het hart van de zondaar. Verstaan wordt dan door het geloof, dat God geen zonde meer ziet in Zijn Jacob en geen ongerechtigheid in Zijn Israël, omdat Hij deze gezien en bezocht heeft in Zijn Zoon. Want al onze ongerechtigheden zijn op Hem aangelopen. Dit is een haast niet te begripen wonder. Een wonder van Goddelijke zondaarsliefde. Die is toch zo groot, dat God Zijn Eniggeboren Zoon niet gespaard heeft, om nu zulk een vuile zondaar te kunnen sparen. God heeft Zijn eigen Zoon buiten de deur gezet, om een verloren zoon te kunnen binnen laten. Hij zal nu op die verloren zoon nooit meer toornen of schelden, omdat Hij Zich op Zijn eigen Zoon heeft leeggetoond en leeggescholden. Verstaan wordt dan, dat wie de Zoon zal vrijgemaakt hebben, die zal waarlijk vrij zijn. Men staat dan, in Christus, *recht* tegenover God. Men is dan in Christus rechtvaardig voor God. God is nu in Christus een verzoend God en Vader. Men mag dan ook in vol kinderlijk vertrouwen, die Vader naam uitspreken. Het is de Heilige Geest, Die daartoe de vrijmoedigheid in het hart werkt. „Door Welke wij roepen: Abba Vader”. Wat er dan in het hart omgaat laat zich beter beleven dan onder woorden brengen.

Men ervaart dan Vaderlijke toegenegenheden. Zulk een kan dan geen kwaad meer overkomen. Het kinderlijke vertrouwen wordt dan beoefend. Men mag dan alles zeggen, alles vragen. Er is dan een vertrouwelijke omgang met God.

Dit geeft een ongekennde vrede en vreugde in het hart. „Wij dan gerechtvaardigd zijnde door het geloof, hebben vrede bij God, door onzen Heere Jezus Christus”. Men heeft dan ook vrede met de naaste, vrede met de vijanden zelfs, ja vrede met de dieren des velds. Alles ademt dan als 't ware een zoete vrede. Het is een vrede die alle verstand te boven gaat.

Doch niet alleen vrede, maar ook vreugde. Het is bevrijdingsfeest van binnen. Dit deed David zeggen: Gij omringt mij met vrolijke gezangen van bevrijding. Dan wordt het:

Ik roem in God en prijs 't onfeilbaar woord
Ik heb het zelf uit Zijn mond gehoord.
Wat sterveling zou mij schenden.

Dan kan niemand je meer kwaad doen. Dan ligt men voor rekening van God voor tijd en eeuwigheid. Door het geloof is dan het woord van God bevonden, een kracht Gods tot zaligheid te zijn.

Welzalig hij, wiens zonden zijn vergeven.
Die van de straf voor eeuwig is ontheven.
enz.

Beste vrienden, vraag veel om de beleving van deze dingen. Ze zijn meerder waard dan alles wat de wereld bieden kan. Weest samen Gode bevolen van jullie aller vriend

Ds. H. C. v. d. Ent

Boekbespreking

Ds C. Smits *Sinds Ik tegen hem gesproken heb*
Uitgave van J. P. van den Tol - Dordrecht

Dit boekje bevat drie preken, die ds Smits gehouden heeft in de kerk van Sliedrecht-centrum vlak v66r zijn vertrek naar Clifton in de Verenigde Staten.

De eerste preek handelt over Jeremia 31:20 en de tweede over vraag en antwoord 128 en 129 van de HC. Deze preken zijn gehouden zondag 8 juni 1969. De derde preek gaat over Jesaja 54:10 en werd gehouden de volgende maandagavond.

Ds Smits wijst er op, dat het geen door hem tevoren opgestelde, uitgeschreven predikaties zijn. Nu, dat is geen bezwaar. Wie ds Smits enigszins kent en meermalen

onder zijn gehoor gezeten heeft, weet hoe hij preekt. Bij het lezen van deze preken kan men zich gemakkelijk indenken, dat de prediker op de kansel staat. Zo worden de preken levendig in de wijze van voorstelling. De inhoud is zoals we van ds Smits gewoon zijn. Hij brengt naar voren de gerechtigheid Gods, maar ook Gods vrije genade. Dat maakt zijn prediking diep en rijk. Verder behoeven we deze preken niet aan te bevelen. We stellen ons voor, dat er velen zijn, die deze preken in hun bezit willen hebben. Men haaste zich ze aan te schaffen.

Het boekje kost f 5,50.

Jaarverslag 1970 van de Ned. Ver. tot bevordering van de Zondagsrust en de Zondagsheiliging gevestigd te Ede.

Het verslagjaar loopt van okt 1969 — okt 1970. Het verslag is dus spoedig verschenen. De oplage is 14000 ex. De vereniging is zeer actief. Overal waar ontheiliging van de dag des Heeren opgemerkt wordt doet zij wat zij kan om dit te keren. Het verslag geeft hiervan een duidelijk overzicht. Het is goed daarvan kennis te nemen. Het kan de noodzaak van deze arbeid doen zien en de liefde ervoor opwekken of versterken. De voorzitter van het bestuur ds J. van Prooyen, heeft het verslag van een Ten geleide voorzien.

Het correspondentie-adres van de vereniging is Schras 7, Ederveen. De minimum contributie bedraagt f 1,50 per jaar. De vereniging heeft een postrekening ten name van de penningmeester der vereniging te Ede onder no. 878628.

Jaarverslag 1969—1970 van de Vereniging De Nederlandse Gideons.

Het doel van de vereniging is: in iedere hotelkamer een bijbel. Dat doel is bijna bereikt. Er zijn nu in 3010 hotels en pensions ongeveer 85000 bijbels en bijbelgedeelten aanwezig. Uit de controle blijkt, dat de meeste bijbels veel worden gelezen.

Blijkens het verslag is de vraag aan de orde of met Rooms Katholieken zal moeten worden samengewerkt. Wij zouden het betreuren als het zover zou komen. Het adres van de vereniging is: Sportlaan 976, 's Gravenhage, postrekening no. 539898.

W. G. de Vries, *HET EEUWIGE EVANGELIE EN DE 4e MENS* Uitgeverij „De Vuurbaak” Groningen

Dit boek heeft als ondertitel: gedachten over bijbel, kerk en moraal.

Na een Woord vooraf volgen 9 hoofdstukken en wel 1. Het eeuwige evangelie en de vierde mens, 2. Een uitdaging aan het christendom, 3. De bijbel in het geding, 4. Klare wijn?, 5. God is liefde, 6. In het vacuum, 7. De kogel door de kerk?, Oecumene en afscheiding en 9. Woord en Kerk.

Het woord vooraf is al van belang. Het is oriënterend omtrent de inhoud van het boek. Daarom nemen we het hier in zijn geheel over:

„De kerk kan de confrontatie met wat in de wereld werkt en gist niet ontlopen. De veranderingen op allerlei gebied nemen het karakter van geestelijke aard-verschuivingen aan. Ze omspannen ook de hele aarde, nu, naar velen zeggen, het mondiale tijdperk aangebroken is.

Met name de jeugd der kerk, vooral de studerende jeugd, wordt in de crisis geworpen door allerlei vragen en problemen die rijzen. Steeds triomfantelijker wordt uitgeroepen dat alleen het ongeloof toekomst heeft. De „vierde mens”, de mens van het na-christelijke tijdperk, laat steeds luider zijn stem horen. En hij spreekt niet voor dovemansoren. Zijn stemgeluid dringt ook door binnen de muren der kerk.

Met name de vraag naar het gezag van de bijbel is een brandend probleem geworden voor vele van onze tijdgenoten, die nog niet met God en godsdienst hebben gebroken. En allerlei verschuivingen in de moraal hangen samen met de vraag: Hoe hanteer ik de Schrift?

Daarom wordt in dit boek eerst gesproken over de grondvraag, wat Gods Woord in de moderne wereld met haar wetenschap en techniek te zeggen heeft.

Vervolgens wordt aan de hand van een aantal populair geworden boeken en boekjes nagegaan welke verschuivingen er in kerkelijke kringen aan de orde zijn, zowel bij de kerken die uit de reformatie zijn voortgekomen als bij de rooms-katholieke kerk.

En tenslotte wordt in confrontatie met de historie onder ogen gezien welke weg Gods Woord vandaag allen wijst, die het Christus blijven naspreken: „Uw Woord is de waarheid”. Daarbij wordt in het bijzonder gesproken over de taak der kerk in deze tijd. Want alleen de gemeenschap der heiligen, niet slechts plaatselijk, maar ook van de kerken onderling, zal stand kunnen houden in „de boze dag” door haar taak geheel te vervullen (Ef. 6:13). Deze taak bestaat in het aannemen van het zwaard des Geestes, dat is Gods Woord.

Daaraan moge ook dit boek dienstbaar zijn.”

Tot zover de schrijver. Hij stelt zich positief tegenover standpunten van Kuitert, Berkouwer en anderen. Hij verdedigt duidelijk de vrijmaking. Hij citeert op verschillende plaatsen Schilder, die in de vrijgemaakte kerken een belangrijke positie heeft ingenomen.

Wie enigszins op de hoogte wil zijn van wat tegenwoordig aan de orde is, moet dit boek met alle aandacht lezen. Het is vlot geschreven, maar het vraagt wel voortdurende belangstelling voor de zaak waar het om gaat. Het boek kan ons helpen bij het vormen van een juist inzicht.

We zullen alleen staande kunnen blijven en gewapend kunnen worden, wanneer we levende leden van de kerk zijn, leden van Zijn lichaam. Velen zullen verleid worden. Het zijn tekenen der tijden. Maar de Heere zal Zijn kerk bewaren. De Heere make wakende en biddende.

Het boek telt 284 blz. van royaal formaat en kost f 15,—.

Het lied in de eredienst

De brochure van Ds M. C. Tanis onder bovenstaande titel is nog bij mij te verkrijgen. Toezending geschiedt na storting van f 1,60 per exemplaar op postrekening no. 652422 ten name van Ds G. Blom te Meerkerk

B.

Onrustige nachten? Gespannen zenuwen?

ZENUWKRUIDEN

Bestrijdt nervositeit. Bevordert de nachtrust.

Kuur voor een maand f 6,75
(alle kosten inbegrepen)

DROGISTERIJ SIKKING

BARREVOETESTRAAT 5, HAARLEM
Tel. 023-312882 - Giro 190609

BELANGRIJK!!

Welke FLINKE JONGEDAME wil gaarne administratief werkzaam zijn in de sfeer van eigen gezindte?

Bij het bureau van het **REFORMATORISCH DAGBLAD** te Apeldoorn (Korenstraat 9) zijn nog enkele mooie functies vakant van **MEDEWERKSTERS**

voor de abonnementenadministratie, correspondentie, telefoon, enz.

Typevaardigheid gewenst; diploma's niet vereist.

WIE HELPT ONS?

Eigenhandig geschreven sollicitaties worden gaarne ingewacht door: De Secretaris van „Het Reformatorisch Dagblad N.V.”, Bosstraat 21, Driebergen (tel. 03438-5122).

SLIEDRECHT, JOH. CALVIJNSCHOOL

Wegens uitbreiding

8e onderwijzer(es) gevraagd

Voor wie nog niet vastgeroest zit aan het oude klassieke systeem, is dit iets voor U. Laat U eens geheel vrijblijvend inlichten over de nieuwe aanpak. Dit geeft meer voldoening en beslist niet meer werk. Fijne samenwerking. Spontane jeugd. Uw inbreng wordt op hoge prijs gesteld.

Inl.: H. Logmans, tel. 01840-2788 (school), 01858-2504 (huis).

Soll.: De Sav. Lohmanl. 20, Sliedrecht.

's-GRAVENHAGE

Het Bestuur van de Vereniging tot het Verstreken van Lager Onderwijs op Gereformeerde Grondslag roept voor haar Eben-Haëzerschool, Hilversumsestraat — 6 leerkrachten — wegens pensionering van het tegenwoordige hoofd, sollicitanten op voor de vrijkomende betrekking per 1 augustus 1971.

Sollicitaties te richten aan en inlichtingen te verkrijgen bij de heer A. Jorna, Stadhoudersring 414 te Zoetermeer, tel. 01790-7927.

SCHEVENINGEN

Het Bestuur van de Vereniging tot het Verstreken van Lager Onderwijs op Gereformeerde Grondslag roept voor haar Eben-Haëzerschool, Tesselsestraat 63 — 4 leerkrachten — sollicitanten op wegens pensionering van het tegenwoordige hoofd voor de vrijkomende betrekking per 1 december 1971 of eerder

Sollicitaties te richten aan en inlichtingen te verkrijgen bij de heer M. Kalle, Willem de Zwijgerlaan 109 te 's-Gravenhage, tel. 070-558831.

NEDERLANDSE VERENIGING TOT
BEVORDERING VAN DE ZONDAGSRUST
EN DE ZONDAGSHEILIGING
gevestigd te Ede

JAARVERGADERING

op D.V. zaterdag 16 januari 1971 in een zaal van de „Rehoboth” kerk der Geref. Gem., Nairacstraat te BARNEVELD. Aanvang om 14.30 uur.

Slotwoord door de Eerwaarde Heer A. de Redelijkheid, Ned. Herv. hulp prediker te Den Hulst.

Aan belangstellenden wordt medegedeeld dat het *Jaarverslag* in brochurevorm kosteloos verkrijgbaar is bij de ledenadministratie: **Acacialaan 5 te Leusden-C** of op het correspondentieadres: **Schras 7 te Ederveen**.